

Pe lângă bibliografie, volumul este întregit de un *Indice de cuvinte, afixe și imbinări* (p. 297-335), foarte util celor care urmăresc anumiți termeni sau realizări ale acestora (forme flexionate) în diferite contexte.

VERONICA ANA VLASIN
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21

G. GRUIȚĂ, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006, 234 p.

Rândurile de mai jos se constituie într-o recenzie profesional obligatorie, deși cam târzie, a unei cărți de gramatică normativă mai aparte – ca stil, manieră explicativ-argumentativă și confort creat cititorului – a profesorului G. Gruită: *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.

Problematica acestei cărți, înscrisă în perimetrul mai larg a ceea ce numim, cu o sintagmă tradițională, „cultivarea limbii”, este un subiect predilect al autorului, «atacat» încă din tinerețe (vezi *Acordul în limba română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981), asupra căruia s-a aplecat constant în numeroase studii și articole de specialitate, rubrici de cultivare a limbii, emisiuni radio și volume de mare tiraj, editate și reeditate la edituri de prestigiu (vezi *Gramatica normativă. 77 de întrebări / 77 de răspunsuri*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, reeditată în 1998.)

Faptele de limbă analizate și comentate aici sunt excerptate din limbajul *prese* scrise și audiovizuale din ultimii ani. A optat, ca posibilitate de a sonda piața lingvistică, pentru acest compartiment, întrucât, după cum afirmă însuși autorul, „este cel mai concludent, prin dinamica și varietatea manifestărilor sale, prin marea sa receptivitate la inovația lingvistică, bună sau rea”.

Tot autorul, în *Prefață*, își motivează titlul cărții și, în mare măsură, structura, modalitatea de abordare și terminologia aferentă: „Am optat pentru «moda lingvistică» prin analogie cu cea vestimentară, întrucât și aici funcționează același joc imuabil și efemer, între aventura novatoare și cuminența tradiționalistă, în aceeași atmosferă de mimetism fonetic, dar și de contestare vehementă. Ca și în vestimentație, nu tot ce «se poartă» la un moment dat este bun, corect și frumos, dar nici nu trebuie automat respins orice iese din obișnuința noastră lingvistică sau contravine gustului personal”.

Lucrări mai ample sau mai reduse cantitativ în acest domeniu s-au scris destul de multe în ultima vreme – și prof. G. Gruită le pomenește la locul cuvenit, dar această carte are câteva trăsături care îi conturează un profil aparte, o fac, într-un anumit fel, *unică* în lingvistica românească, cel puțin până acum.

În primul rând, această carte este una foarte frumos scrisă, etalând calități literare (scriitoricești) nebanuite până acum la autor și, de altfel, mai rare în lumea gramaticienilor. Este o carte pe care o citești cu o plăcere crescândă, o carte care îți creează un confort spiritual multiplu, supraetajat, o stare de confort la care parcă nu mai poți renunța – și o citești până la capăt.

În al doilea rând – și din nou cartea iese din rând – comentariul (= analiza) faptelor de limbă este însoțit pe tot parcursul cărții de numeroase reflecții, în aparență extralingvistice, care vizează o paletă largă de trăsături ale poporului care vorbește limba română – morală, politică, apucături și obiceiuri, psihologie, mentalitate, raportare la respectul mapamondului etc., toate însoțite de vorbe alese și de duh, cu admirație sau ironie fină, subtilă sau explicit caustică. E o carte din care cititorul, în afară de predicat, subiect, acord, participiu, uz și abuz, verbe, substantive etc., află foarte multe alte lucruri utile pentru viața lui lingvistică și extralingvistică.

În al treilea rând, cartea de față constituie un unicat prin modul de prezentare a problemelor de limbă – o pendulare continuă, fericită și confortantă, între un limbaj (metalimbaj) propriu gramaticii ca știință (relativ exactă) și un limbaj metaforic cu o putere de plasticizare și concretizare debordante,

cu incurșiuni subtile și pline de umor robust în diferite zone ale vieții sociale românești actuale – cu persoane și personalități, situații, certuri, împăcări, ultractări, ieșiri la înaintare, puneri la punct etc., toate alcătuiind prin prisma actelor de limbaj o oglindă destul de fidelă a tranziției românești zgomotoase, împiedicate, pe alocuri haotice, cu celebra luminiță de la capătul tunelului care, văzând că noi nu ne apropiem, se încâpățânează să stea și ea pe loc.

În al patrulea rând, autorul dovedește o adevărată artă în selecția exemplurilor ilustrative. Ai impresia că de multe ori autorul le-a căutat anume pentru a produce deliciu cititorului, asociindu-și-l într-o discretă poziție de „miștocar”, bine instruit de Mitică, de Caragiale, chiar de Moș Ion Roată.

În sfârșit – și poate lucrul cel mai important pentru scopul acestei cărți și cititorul căruia i se adresează –, din inventarul de segmente lingvistice care pun probleme în legătură cu utilizarea corectă și funcțională (de aici subtitlul: *Norma, uzul și abuzul*) în comunicarea cotidiană, autorul le selectează pe cele mai importante ca frecvență și circulație, la care se adaugă anumite clișee lingvistice la modă.

La fiecare categorie, autorul prezintă norma, în măsura în care este fixată, și fenomenalizările în uz, corecte și mai puțin corecte, cu câte un set de explicații clare și simple, cu reducerea la strictul necesar a metalimbajului de specialitate, altfel spus o gramatică pe înțelesul tuturor.

În ciuda aparențelor, operația nu este tocmai simplă, fiind vorba adesea de fenomene gramaticale destul de complexe și complicate, a căror soluționare pentru un public larg (și nu numai) reclamă o pregătire de specialitate substanțială, o excelentă cunoaștere a evoluției și dinamicii limbii, a direcției în care evoluează fenomenele de limbă, în cadrul sistemului și în afara acestuia, cu numeroase condiționări și influențe extralingvistice. Altfel spus, nu e chiar simplu să dai o „prognoză” în acest domeniu.

Lucrarea se structurează în șapte capitole, cu titluri foarte sugestive, încărcate metaforic, având majoritatea calificative sugestive și incitante.

În cap. I – *Piața cuvintelor, a sintagmelor și a literelor*, avem: cuvinte altoite, cuvinte de laudă – cuvinte de ocară, cuvinte promovate – cuvinte retrograde ș.a. (cuvinte supuse analizei: *interview, a analiza, a nominaliza, a determina (determinare), actor, locație, oportunitate, formal (informal), punctual, european* (și diferite formații pe baza acestuia: *neuropean, noneuropean, antieuropean*), *mioritic, dâmbovițean, profesionist, impact, segment, semnal, test, top, trend, preș, drum, tunel, rahat, cabinet, palat* ș.a.).

Tot aici, o statistică interesantă privind scrierea cu *î* și *â* și a formelor verbului *a fi* (*sunt* și *sânt*), cu debandada ortografică actuală. Peste tot, soluționarea lingvistică, din punctul de vedere al specialistului, este însoțită de comentarii cu tentă ironică și umoristică.

Dăm câteva exemple:

(1) La cuvântul *european*:

„Dincolo de exagerările modei, cuvântul *european* (ca substantiv, adjectiv, adverb) și rudele sale pozitive (*a europeniza, europenizare, europenism*) exprimă astăzi „visul românesc”, aspirația românului spre *homo europeus*. Modelul american, în ciuda popularizării sale prin toate mijloacele, nu are deocamdată magia, puterea de inducție a stilului european, mai apropiat, mai accesibil” (p. 26).

(2) La cuvântul *impact*: „Nu de puține ori, aventura cuvântului se sustrage explicației logice, păstrându-se în zona ghinionului sau a norocului. Un substantiv ca *impact*, de pildă, din latina cultă, intrat în limba română, prin filieră franceză, ca atâtea altele, a stat câteva decenii bune în dicționar, cuminte, tăcut, cu ștampila «livresc». Altfel spus, cuvânt de lux, scos în lumea de ocazii speciale, de intelectuali subțiri. Era greu de închipuit ca el să apară, să zicem în procesul – verbal al unui milițian de la circulația rutieră pentru a consemna o *ciocnire* între două vehicule. Treptat, lucrurile s-au schimbat, iar astăzi polițistul vorbește numai de *impact* [...]. La fel procedează crainicul-reporter de la radio sau TV, ori ziaristul sportiv, pentru care orice tăvăleală este un *impact*, iar locul unde se produce căzătura este «punctul de impact cu solul». *Ciocnirea, ciocnitul, a ciocni* n-au fugit din vocabular, dar bat în retragere și numai în perioada Paștilor mai trăiesc cu adevărat gloria de altădată” (p. 30-31).

(3) La cuvintele *semn-semnal*: „Încălcând frecvent teritoriul lui *semn, semnal* își pierde rigoarea de cuvânt cu decodare unică, precisă. Fiecare român, fiecare grup, fiecare partid posedă o semiotică proprie și, până una-alta, emite și receptează *semnale* [...]. Probabil că, dacă ar fi avut loc în

zilele noastre «summitul» din cortul de la Rovine (Mircea-Baiazid), ar fi fost descris altfel decât a făcut-o Eminescu, cu rugăminte, în final, ca turcul *să ne dea un semnal* și nouă de mila Măriei sale” (p. 34).

(4) *Metonimii de tranziție*: „Metonimiile zilei nu le mai continuă pe cele vechi. În perioada ceaușistă circulau subteran *cabinetul 1* și *cabinetul 2* pentru EL și EA [...]. Oricum, până la urmă, *cabinetele* discutau, se puneau de acord și acționau unitar. După 1990, *palatele* au înlocuit *cabinetele*. Este vorba de *Palatul Cotroceni* și *Palatul Victoria*, care, de un deceniu și jumătate, discută răstit, își pun piedică reciproc, se împacă, iar își aruncă săgeți sau buzdugane, fac pauză, reiau lupta, intră în prelungiri, nimeni nu mai știe scorul [...]. Metonimii ca cele discutate aici mor fie prin Revoluție, fie prin Constituție” (p. 51-52).

(5) Imaginându-și un joc de societate (*ă* contra *i*) în revista „România literară” (2005, nr. 29), cu scor final 12-12, autorul încheie: „Blat? Aranjamente de culise? Greu de spus [...]. Pentru asemenea jocuri fascinante, românii nici nu știu cui ar trebui să mulțumească mai întâi: Academiei, pentru *ă*? Institutelor de cercetare subordonate Academiei și marilor centre universitare din țară, care au lăsat forul inițiator în ofsaid? Ministerului Învățământului, care s-a asociat cu Academia? Ziarelor și revistelor care și-au împărțit frățeste opțiunile pentru ca jocul să funcționeze? Editorilor? [...] un prim avantaj – recunoscut de toată lumea – este crearea unei alternative culturale pentru timpul liber al românilor, pradă sigură, până acum, a monopolului TV [...]. Menționăm toate aceste aspecte pentru că mulți europeni și chiar unii dintre români sunt derutați de ceea ce ei numesc «driblinguri lingvistice», fără a vedea foloasele pe care acestea le aduc unui popor însetat de libertate ortografică, morfologică și sintactică” (p. 58-59).

Din cap. II, *Politețea la români (Dânsul – singur împotriva tuturor, Se poartă masculinul, Pre-numele de după nume)*, reținem: „[...] românul de rând suportă un tratament discriminator toată viața, iar prin inscripția de pe cruce, chiar și după moarte, căci alături de *Popescu Nicolae – Cazangiu* își poate dormi somnul de veci *Nicolae Popescu – fost ministru*. Gest nepolitic, în postumitate” (p. 83).

La cap. III, *Lene lingvistică*, simpla însușire a subtitlurilor este grăitoare prin ea însăși: *Ușor cu verbul pe scurtătură, Substantive neterminate* (vezi, mai ales, *mass-media, curricula*), *Lene pozitivă I* (vezi cuvintele *flagrant, mobil, celular, mascați, anticipate, imagine*), *Lene pozitivă II. Fabrica de verbe și adverbe* (vezi, mai cu seamă, infinitivele lungi și supinele substantivizate: *sensibilizare, fidelizare, becalizare, fațadizare, feliere, responsabilizare, căpușare/ căpușat, haotizare, victimizare, enclavizare, fiscalizare, masificare, libanizare, iugoslavizare, balcanizare, tiraspolizare, atlantizare, avanghelizarea (Bucureștiului), pesederizare, cederizare, țigărire, cubanizare* etc.).

Cap. IV, *Subiecte de carton*; autorul discută o serie de construcții legate de acord (vezi, de exemplu, *un alt fel de politică/o altfel de politică, un număr de (o serie de, o seamă de) + substantiv*). Tot probleme de acord se discută și în cap. V, *Neastâmpăratul participiu* (cu subcapitolele: *Cu șezutul în două luntre, Superlativul buclucaș, Vârf de lance în dezacodul casual, Îmbinări prescurtate*).

Cap. VI, *Multe și (nu prea) mărunte*; reținem un set bogat de construcții oscilante, care vizează, toate, compartimentul gramatical propriu-zis. Dintre capitole reținem: *O formă verbală hipercorectă (or să...)*, *Insule și peninsule în geografia verbului* (aspecte privind trecerile de la o conjugare la alta, modificările ei de tranzitivitate, dereflexivizare etc.), *În curtea adjectivului (atât/atâta + substantiv, atare, întreg, tot, super, mega, hiper)*, *Al și frații săi* (probleme de acord al lui *al* și de reprezentare a substantivului, *al + care* în genitiv), *Articulări ciudate (un altul (o alta), un așa ajutor/așa un ajutor), România – circumstanțialul de excepție al mapamondului* (mitul excepției negative – pagini memorabile).

Cap. VII, *Anacoluturi, pleonasm și cacofonii*, realizează, în aceeași manieră, care îmbină limbajul de specialitate cu ironia, o radiografie a ceea ce numim frecvent „greșeli de exprimare”. Dintre subcapitole reținem: *Un anacolut rușinos, O altă construcție ciudată (mai mult ca niciodată), Pleonasmul zilei (ani de zile), Pleonasm simpatice (un mic detaliu, a-și aduce aportul, mijloace mass-media, își are propria sa/lui glorie, poate fi posibilă, trecerea prin tranziție, ziare cotidiene, studenți universitari, a urma apoi, trebuie musai*. Apropo de ultimul, autorul încheie: „Pentru cei care folosesc asemenea sintagme, *musai* înseamnă «neapărat» și nu se suprapune semantic cu verbul asociat. Ei au acoperire în definiția din dicționarele explicative. Unii ardeleni sunt deranjați de *trebuie musai*, dar nu-i bai!” (p. 226)).

Dintre „pleonasmele solemne” din limbajul administrativ-juridic, autorul reține: *de bună voie și nesilit de nimeni, cazul în speță, după părerea mea, cred că...* (ultimul fiind un „pleonasm de tip parlamentar”).

În sfârșit, ultimul subcapitol, *Cacofonia – practica și teoria*, cuprinde aspecte privind definiția, tipologia, sonorizarea virgulei pentru a atenua cacofonia, precum și exemple de cacofonii acceptate, discutabile și neacceptate.

Ca încheiere la această prezentare, vrem să subliniem „îngroșat” un lucru: comentariile, analizele și soluțiile pe care profesorul G. Gruică le dă sunt argumentate și „supraargumentate” gramatical și logic, în conformitate cu specificul limbii noastre ca sistem, cu dinamica lui, cu viitorul pe care și-l construiește prin uz, alteori prin abuz, dar și prin bun-simț. Ca atare, soluțiile date sunt „de toată încrederea”, depășind simple păreri personale, subiective. Este o carte scrisă de un profesionist cu mult profesionalism, dublat de un remarcabil simț al ironiei și al umorului, puse artistic în pagină. Este o carte pe care o recomandăm cu insistență și căldură profesorilor, elevilor și, de altfel, oricui este interesat de o exprimare corectă și nuanțată în limba română, domeniu în care profesorul G. Gruică este un maestru al „pedagogiei binelui”.

Nu fără oarecare invidie profesională, care este în firea lucrurilor, felicitările noastre la adresa autorului acestei cărți sunt acoperite și motivate îndeajuns științific.

G. G. NEAMȚU
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, nr. 31

*

Ne-am obișnuit deja ca, la intervale relativ regulate, profesorul Gligor Gruică să ne ofere câte un reper în ceea ce privește norma lingvistică a limbii române contemporane și, de fiecare dată, o face cu aceeași acribie, cu o siguranță aproape deconcertantă și cu un umor, din păcate, destul de rar întâlnit în cadrul acestei „bresle” a lingviștilor, uneori atât de congestionată, mai ales când vine vorba de „înfierarea” nelegiuitorilor și a ignoranților care dovedesc o crasă desconsiderare a limbii române.

Chiar și numai datorită bonomiei și tonului „relaxat” cu care profesorul Gruică abordează anumite aspecte lingvistice (dintre care unele nu se lasă „normate” prea ușor), oferind recomandări ce au în vedere, pe de o parte, uzul limbii, dominat de tendința spre o simplificare a sistemului, o simplificare ce are ca deziderat, de cele mai multe ori, obținerea unei concizii în exprimare (acest aspect nu este de condamnat întotdeauna, după cum remarcă și autorul), dar și norma, menită să păstreze caracterul unitar al unei limbi, atât cât reușește, recenta lucrare a Domniei Sale ar trebui apreciată, mai ales pe fondul acestei dispute, de multe ori una hilară, dintre „legiuitorii” într-ale limbii și „blasfemiatorii” din rândurile vorbitorilor neinstruiți sau chiar din ale celor răuvoitori, care fac eforturi pentru a-și impune „inovațiile”, menite să submineze prerogativele normative ale lingviștilor.

Dar, desigur, lucrarea profesorului G. Gruică nu se reduce la tonalitatea jovială. Folosind o metaforă „asortată” cu titlul lucrării, putem spune că această tonalitate, decongestionată de umorul subtil cu care autorul își însoțește comentariile, reprezintă doar o „haină”, sub care se află, în fond, un spirit de observație mereu lucid și a cărui relevanță analitică este conferită de o cunoaștere a limbii române asupra căreia nu insistăm, dat fiind faptul că autorul este o autoritate în domeniu.

Asemeni celorlalte lucrări ale Domniei Sale, și aceasta este una de referință în domeniul normei limbii române și, din păcate, există prea puține astfel de lucrări normative însoțite de explicații, de argumentări pro sau contra unei variante, dar și de exemplificări (în ceea ce privește această lucrare, setul de exemple este impresionant) care să probeze autenticitatea fenomenelor discutate. Simpla inventariere a termenilor aflați în variație, însoțită, de cele mai multe ori, de o prezentare la fel de laconică, nu ne este întotdeauna de ajutor atunci când încercăm să ne edificăm în privința vreunei forme lingvistice „dilematice”.

Gramatica normativă pe care o practică și pe care o promovează profesorul Gligor Gruită ni se pare cea firească și, în mod sigur, cea mai benefică pentru cei care vor să găsească, pe lângă recomandări în folosirea sau evitarea unei forme lingvistice, și explicații în baza cărora este de preferat o formă în detrimentul alteia.

Fără îndoială că și existența unor lucrări cu caracter lexicografic, a unor dicționare ortografice sau a unor îndreptare de același profil este imperios necesară pentru statuarea normei și există astfel de lucrări, dar, pe lângă acestea, sunt necesare și abordări ale fenomenelor care să „evite” rigiditatea lexicografică, fără a-și pierde prin aceasta rigoarea științifică.

Prin faptul că G. Gruită investighează faptele de limbă în baza unei metode exhaustive de analiză normativă și în cadrul acestei lucrări (de fapt, toate lucrările și articolele de gramatică normativă ale Domniei Sale urmează un model triadic de analiză), în sensul că demersul analitic urmează trei pași esențiali: înregistrarea fenomenului (aspect ce ține de un demers sociolingvistic), analiza acestuia (nivel la care se „caută” identitatea formei în litigiu în cadrul sistemului limbii, atât în sincronie, cât și în diacronie) și recomandarea formei optime (doar la acest nivel se intră pe „teritoriul” gramaticii normative), ținându-se cont de normă, dar și de uz, și această recentă lucrare trebuie inclusă printre cele mai complexe instrumente de lucru din câmpul gramaticii normative a limbii române actuale.

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a conținutului acestei lucrări, vom face observația că *Moda lingvistică 2007* nu este doar o carte de gramatică, ci și o analiză subtilă a moravurilor societății românești din această perioadă a preaderării la atât de râvnita Uniune Europeană.

După cum remarcă autorul, în România de azi spectacolul mediatic (ale cărui reverberații se regăsesc aproape la toate nivelurile sociale) este parcă mai gustat ca niciodată și, cum tot acest spectacol trebuie să se clădească pe „interpretări” ale unor „actanți” (unul dintre termenii intrați în colimatorul autorului!), iar interpretările presupun joc de scenă, care la rândul său necesită folosirea limbajului, grija pentru o exprimare corectă, dar, în același timp, „la modă”, a devenit un fel de deziderat național.

De la limba de lemn promovată de sistemul politic de tristă amintire, am trecut la eterogenitatea lingvistică a democrației, dar și aici, ca și în viața de zi cu zi, trecerea n-a fost una treptată și firească, ci una urmând principiul asimilării cantitative, iar nu pe cel al unei asimilări calitative, creându-se, astfel, un climat social, politic, dar și unul lingvistic, predispușe la inadvertențe, erori flagrante și chiar la impostură.

Dar toate limbile, nu doar româna, sunt într-o continuă fluctuație, după cum se știe atât de bine, iar cele mai vizibile transformări sunt, de regulă, cele care privesc lexicul.

Astfel se explică apariția unor cuvinte noi în limba română, majoritatea împrumutate din limbile de circulație internațională și intrate pe diverse filiere, precum și ieșirea la rampă a unor cuvinte existente deja în limba română, care au avut însă o circulație restrânsă până nu demult, pe acestea din urmă, autorul incluzându-le în categoria **cuvintelor promovate**. Regăsim în această categorie termeni precum: *impact*, *segment*, *semnal*, *test* etc., menționându-se că, sub influența tiranică a modei, unii dintre aceștia sunt folosiți în exces și chiar inadecvat.

Există însă și **cuvinte altoite**, adică termeni care, până la un moment dat, au funcționat cu un anumit sens, și care, mai nou, „migreză”, datorită influenței unor termeni similari din alte limbi, spre semnificații mai mult sau mai puțin apropiate de cele inițiale. Astfel se întâmplă cu *interviu*, care inițial avea sensul de convorbire dintre un intervievator, de regulă, un jurnalist, și un interviuat, de regulă, o personalitate politică, culturală etc., în timp ce azi, sub influența termenului *interview*, din limba engleză, este folosit tot mai mult cu sensul de „întâlnire în vederea angajării”. Chiar examenul de admitere la unele facultăți presupune un astfel de „interviu”.

Tot în această categorie a „cuvintelor altoite” intră și *a realiza*, cu sensul recent „a-și da seama, a conștientiza”; *a nominaliza* cu sensul „a propune”, și nu doar cu sensul, mult prea simplu, de acum, „a numi”; „a determina”, mai ales, folosit participial sau adjectival (*determinat*, *determinată*, *determinați*, *determinate*), cu sensul nou „hotărât, neclintit” etc.

O subliniere semnificativă este și cea pe care o face autorul în privința utilizării improprie a cuvântului *sintagmă* (termen din metalimbajul gramaticii, mai precis din cel al sintaxei, desemnând o „îmbinare de cuvinte – de regulă două – care alcătuiesc o unitate mai mare decât partea de propoziție,

dar mai mică decât propoziția”), de multe ori folosit cu sensul mult prea general „formulare”, aceasta însemnând fie o frază, fie o propoziție sau chiar un cuvânt.

De asemenea, ni se atrage atenția asupra nașterii, una neînregistrată încă în registrul lingvistic oficial, a unui termen „emblematic” pentru această perioadă a convulsiilor sociale și politice, și anume cuvântul *amărăștean*, utilizat, cu precădere, în exprimări ironice sau autoironice. Probabil că datorită acestei conotații persiflante, termenul nu a intrat încă în dicționare, pe lângă faptul că este totuși încă un cuvânt „în fașă”.

În ceea ce privește **metafora sportivă**, autorul este extrem de generos cu exemplificările, demonstrându-ne astfel faptul că terminologia sportivă și, cu precădere, cea fotbalistică, devine din ce în ce mai familiară pentru vorbitorii de la toate nivelurile sociale și, astfel, din ce în ce mai „tentantă”.

O altă subliniere pe care profesorul Gruică o face de ceva vreme chiar cu insistență și pe care o reia și în această lucrare, dar (cel puțin deocamdată) fără prea mult succes în aplicare, este cea privitoare la ordinea scrierii, evident, și a pronunțării, termenilor din cadrul **numelui de persoană**: prenume – nume (variantele suținute și de autor) sau nume – prenume (variantele agreate în grafiile administrative și, prin extrapolare, în cele oficiale)? Azi, din păcate, predomină varianta din urmă (inclusiv în contexte lingvistice neoficiale!), mai ales, datorită coercițiilor impuse de clișeele stilului administrativ, deși ordinea specifică limbii române este prima, adică prenume (de aceea se numește prenume, pentru că stă în fața numelui!) și nume (doar în câteva limbi, printre care maghiara, turca, japoneza, ordinea este nume – prenume, dar româna nu intră în această categorie, fiind o limbă romanică; or, în cadrul acestei familii de limbi, ordinea este prenume – nume, așa cum ar trebui să fie și în limba română).

Această anomalie a devenit atât de uzuală, încât până și persoanele instruite, inclusiv profesori de limba română, o aplică fără nicio rezervă.

Este extrem de interesant și parcursul pronumelui *dânsul*, de la statutul de pronume personal la acela de pronume al politeții, precum și dilematica folosire a formelor de feminin sau masculin* în cazul unor **substantive ce denumesc profesii, funcții sau demnități publice**: *avocat/avocată, poet/poetă, deputat/deputată, ministru/ministreașă* etc., autorul oferind și în aceste cazuri explicații și recomandări dintre cele mai lămuritoare.

Sigur că noi am amintit aici o mică parte a subiectelor abordate de autor și am făcut-o succint, însă lucrarea este extrem de densă, fără ca acest fapt să o transforme într-o expunere abstractă a unor savantlăcuri gramaticale, ba, dimpotrivă, umorul urban al autorului făcând lectura cât se poate de reconfortantă (fără a-și pierde prin aceasta caracterul instructiv, evident) chiar și pentru cei care nu sunt lingviști de profesie.

Lucrarea profesorului G. Gruică are, fără doar și poate, nu doar o valoare lingvistică. Această carte ne arată că mentalitarul, gradul de instruire, capacitatea de a raționa coerent, modelele culturale, curentele politice, pasiunile sportive și multe alte aspecte din viața unui popor aflat la un anumit moment al ființării sale pot fi evaluate pornind de la o investigație atentă a uzului lingvistic caracteristic respectivei perioade. În această privință, *Moda lingvistică 2007* ni se dezvăluie și ca o meditație, pe alocuri melancolică, dar în fond, stenică, ce are ca obiect România acestei nesfârșite perioade de tranziție și care pornește chiar de la aspecte, unele firești, altele stridente și alarmante, ale uzului limbii române actuale.

NICU STEJEREAN
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31

* Mai ales că în DOOM, ediția 2005, sunt înregistrate atât formele de masculin, cât și cele de feminin, deși unele dintre formele de feminin nu sunt folosite decât foarte rar, cum este cazul lui *ministreașă* (probabil încă perceput ca minimalizator, datorită sufixului *-easă*, un sufix atașat, mai ales, unor nume de meserii de la baza piramidei sociale, după cum ne atrage atenția autorul) sau cel al lui *deputată, poetesă, sculptoriță* etc.